

“ХУТІРСЬКА ФІЛОСОФІЯ” П. КУЛІША ЯК ЖИТТЄВА ПОЗИЦІЯ ПИСЬМЕННИКА, ВТІЛЕНА В ПЕРШОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ РОМАНІ “ЧОРНА РАДА”

Солодар Л. В., викладач

Вінницький національний технічний університет

Стаття присвячена дослідженню “хутірської філософії” відомого українського письменника П. Куліша, розкриттю жанрово-стильової специфіки першого історичного роману “Чорна рада”.

Ключові слова: “хутірська філософія”, історіософія, хроніка, образ, символ.

Solodard L. V. “ХУТОРСКАЯ ФИЛОСОФИЯ” П. КУЛИША КАК ЖИЗНЕННАЯ ПОЗИЦИЯ ПИСАТЕЛЯ, ВОПЛОЩЕННАЯ В ПЕРВОМ УКРАИНСКОМ ИСТОРИЧЕСКОМ РОМАНЕ “ЧОРНА РАДА” / Винницкий национальный технический университет, Украина.

Статья посвящена исследованию “хуторской философии” известного украинского писателя П. Кулиша, раскрытию жанрово-стилевой специфики первого исторического романа “Чорна рада”.

Ключевые слова: “хуторская философия”, историософия, хроника, образ, символ.

Solodard L. V. “PHILOSOPHY OF FARMSTED” OF P. KULISH AS WRITER'S LIFE POSITION, PERSONIFIED IN THE FIRST UKRAINIAN HISTORICAL NOVEL “CHORNA RADA” / Vinnytsia National Technical University, Ukraine.

Article is devoted to a study of “philosophy of farmsted” of the famous Ukrainian writer P. Kulish, opens genre and stylistic peculiarities of the first historical novel “Chorna rada”.

Key words: “philosophy of farmsted” historiosophy, chronic, image, symbol.

Сучасне буття української нації глибоко вкорінене у духовний світ національного минулого, у традиції, історію. Отож у період національного та духовного відродження, що прийшло на нашу землю, ми не можемо і не повинні переривати живу нитку власної історії, яка протягнута із минулого у сьогодення і доносить до нас ті одвічні та незнищенні морально-етичні, філософські, соціальні ідеї та принципи, без яких усякий рух у національне майбутнє є просто неможливим.

За таких умов теоретична реконструкція безцінних духовних скарбів минулого стає актуальною потребою сучасного українського державотворчого процесу, що мусить мати міцний фундамент минулого.

Яскравим представником української інтелігенції, могутні зусилля якого спрямовувалися на піднесення самосвідомості та національної гідності народу, збагачення його культури і науки, утвердження життєздатності і права української мови засобами культурницького поступу, був П. Куліш. Свою місію П. Куліш вбачав у тому, щоб підняти українську націю з духовного занепаду і виховати українську людину. Саме духовністю й одухотвореністю, гарячковим пошуком істини позначений життєвий і творчий шлях письменника [7, с. 6].

У світлі новітніх орієнтирів євроінтеграції та етнокультурного надбання України постать П. Куліша стає ще більш значущою, оскільки саме він, за висловом В. Петрова, “європеець між хуторянами і хуторянин між європейцями” [6, с. 16]. Творча спадщина митця як носія національної культури стала тією об’єднуючою ланкою, яка, з одного боку, живила українську етнокультуру, а з іншого – загальноєвропейську. Філософські погляди П. Куліша неабияк актуальні сьогодні, адже його інтелектуалізм та естетичний потенціал культурницьких пошуків допомагав зробити рішучі кроки до піднесення української культури на щабель сучасної йому європейської, а цей процес триває ще й досі.

Інтерес до персони письменника і за його життя, і в наш час не зменшує своїх обертів. Дослідження, присвячені П. Кулішу, охоплювали різні напрями: фольклорно-етнографічний (М. Костомаров, М. Максимович та ін.), біографічний (Б. Грінченко, Є. Кирилюк, П. Кононенко, В. Петров, В. Сарбей, В. Шенрок та ін.), мовознавчий (І. Нечуй-Левицький), літературознавчий (Р. Багрій, М. Жулинський, М. Зеров, Є. Нахлік, І. Франко та ін.), негативно-критичний (В. Белінський, С. Шеверьов). Мета цієї статті: розкрити жанрово-стильову специфіку історичного роману П. Куліша “Чорна рада” крізь призму оригінальної “хутірської філософії”, створеної письменником-історіософом на кшталт “філософії духу” Ф. Шеллінга і

Ф. Гегеля, “філософії серця” Б. Спінози, “філософії сродної праці” Г. Сковороди, за допомогою якої інтелектуал П. Куліш планував змінити життя цілої імперії, піднести українську культуру та літературу на високий європейський рівень.

За слухним висловом І. Франка, П. Куліш – це “перворядна звізда в нашому письменстві” [9, с. 169], “один з корифеїв нашої літератури” [9, с. 170]. Разом із Т. Шевченком і М. Костомаровим він склав славетну наддніпрянську “трійцю” 1840-1860-х рр., яка заклала підвалини новочасного українського народно-патріотичного руху, нашої національно-історичної самосвідомості й нової літератури. Ставлячи в заслугу Т. Шевченкові, П. Кулішеві й М. Костомарову те, що вони “розпочали нову добу українського літературного і загалом духового розвою” [9, с. 281], І. Франко вважав “самородного генія” Т. Шевченка за “поjavу занадто одиничну, незвичайну серед української суспільності” [9, с.18], а саме П. Куліша – за “першого справді національного писателя українського, т.е. писателя, котрий старався по змозі своїх сил відповісти потребам своєї суспільності, зобразити її погляди і йти врівноряд з її розвоєм національним і суспільним” [9, с. 19]. Природа Шевченкового генія наскрізь емотивна; він не просто надтонко відчував душу народу, а ніби промовляв душею до сучасників і нащадків. Натомість П. Кулішеві Господь дарував менше живого емотивного генія, але більше працездатності та здібності до інтелектуального пізнання, до роздумів, мислення. Так вони взаємодоповнювали, а може, й урівноважували один одного в контексті культури.

Творчий і громадсько-культурний шлях П. Куліша – це подвижницька діяльність в ім’я збереження і розвитку національної самобутності рідного народу, його духового поступу, освоєння ним літературно-мистецьких, культурно-освітніх та наукових надбань світової цивілізації, невтомний пошук правди-істини, розбудова національної культури в царинах красного письменства, історії літератури та літературної критики, фольклористики й етнографії, історичної науки й історіософії, публіцистики, мемуаристики, мовознавства, педагогіки, релігійного культу, журналістики та книговидавничої справи [див.: 5, т. 1, с. 9].

Певно, не було в історії нашої літератури постаті настільки багатогранної й різнобічно обдарованої, а водночас настільки суперечливої й неоднозначної, як П. Куліш. І сучасники, і нащадки то в несамовитому захваті вивищували його на найпочесніші п’єдестали, то в не менш несамовитому запалі звергали із цих п’єдесталів і піддавали гонінням чи забуттю. Одіозне радянське літературознавство старанно й методично клеїло йому ярлик “запеклого слов’янофіла й українського буржуазного націоналіста”, цілковито не переймаючись тим, що одна частина цього вислову заперечує іншу.

Від самого початку свого письменницького шляху П. Куліш формувався як гетерогенна особистість, яка залюбки обертається і природно почувається в різних етнокультурних середовищах, – українському, російському та польському, освоює надбання і вітчизняної, і світової, насамперед європейської, культури. При цьому його національна самоідентифікація завжди залишалась українською, а творча праця була спрямована передусім на національне відродження рідного краю [див.: 5, т. 1, с. 59].

На формування світогляду письменника неабиякий вплив зробило активне вивчення П. Кулішем української літератури та історії. Він добре знав сучасну вітчизняну та західноєвропейську культуру, соціальні вчення. Був знайомий з творами відомих французьких просвітників Вольтера та Ж.-Ж. Руссо, засновника німецької класичної філософії І. Канта та ін. Позитивно оцінював дослідну філософію Ф. Бекона, “скептицизм” Р. Декарта. Із симпатією ставився до філософії Б. Спінози, вплив якої досить відчутний в ранній період творчості П. Куліша.

Дослідники говорять про наявність єдиного стрижня, навколо якого обертається вся творчість П. Куліша, хоча й мають розходження в тому, що є цим стрижнем. Так, В. Щурат вважав, що розмаїття ідей, тверджень П. Куліша має єдину основу, нею є, на його думку, спінозизм: це – “поетично перестилізовані ідеї Спінози” [11, с. 4]. Для Д. Чижевського єдиний фундамент творчості та світогляду П. Куліша – “філософія серця”. Досліджуючи постромантичний період творчості П. Куліша, Є. Нахлік проводить думку, що П. Кулішу імponує філософський раціоналізм, зокрема, позитивізм з його орієнтацією на науку. Все ж домінантними в його світогляді впродовж усього життя лишалися філософські засади неоплатонізму. Саме це, на нашу думку, дозволило Д. Чижевському кваліфікувати їх як своєрідну “філософію серця”.

П. Куліш був не тільки письменником, який зображав козацьку старовину, і не тільки істориком, який її описував та пояснював, а й історіософом, який з філософського погляду осмислював українську історію, сучасність і майбутність. Широка історична лектура та власні дослідження слугували йому основою для розбудови своїх політико-історіософських ідей. Кулішева історіософія, названа ним “хутірською філософією”, розвивалася в річищі його загальнофілософських та релігійних поглядів, що виражали передовсім питання культурно-історичного буття народу й буття людини. Хутір у нього водночас реальність і метафора. Хутірське життя як реальність можна піддавати раціональному аналізу, проте воно має ще й глибинний шар, недосяжний дискурсивному мисленню, раціонально непізнаний, тому що є ірраціональним “пориванням до життя”. Його можна виразити хіба метафорою, символами. Постромантична “хутірська філософія” – це вічність і нескінченність, що людина досягає ірраціонально і в цьому досяганні пов’язує з ними смисли власного існування. Від романтичного світосприйняття П. Куліш переймає переконання, що такі смисли постають для людини як трансцендентне царство абсолютних сутностей: Любові, Правди, Краси, Добра, Істини, Свободи. Способами, які дають можливість наблизитися до цих сутностей, а відтак допомагають збагнути смисли власного буття є художнє слово, поезія, мистецтво. Як поезія та мистецтво, так і “хутірська філософія” передає свій зміст афористично й метафорично, бо виражає те первісне світосприйняття народного життя, ті архетипи колективного несвідомого, зміст яких можна збагнути лише досягаючи світ у всій його безпосередності [8, с. 3]. Ми пов’язані з первісним сприйняттям світу, твердить П. Куліш, „так щільно, мов ріка Ніл з її невідомими чи досі незаними витоками” [4, с. 126].

В історію української літератури П. Куліш увійшов насамперед як автор першого українського історичного роману “Чорна рада. Хроніка 1663 року”.

Ще 1846 р. він створив два тексти “Чорної ради” – український та російський. Український передав до друку видавцеві, і той збирався опублікувати його, та на перешкоді став арешт П. Куліша (за участь у Кирило-Мефодіївському братстві був арештований та на три роки відправлений до Тули з 1847-1850 рр.). Потім через заборону друкуватись письменник не міг видати жоден із текстів роману. 1856 р. він опрацював нову українську редакцію твору й нарешті випустив її у світ окремою книжкою на початку наступного року. Текст російською мовою теж вийшов цього ж року, але не отримав тієї слави, як україномовний. “Чорна рада” відразу по виході у світ здобула широке визнання, якого не втратила й до тепер. Із захопленням ознайомився з першим українським романом Т. Шевченко, віддавши перевагу українському тексту перед російським, про що повідомляв автора в листі від 4-5 грудня 1857 р.: “Спасибі тобі, Богу милий друже мій великий, за твої дуже добрі подарунки, і особливе, спасибі тобі за “Чорну раду”. Я вже її двічі прочитав, прочитаю і третій раз, і все-таки не скажу більш нічого, як спасибі. Добре, дуже добре ти зробив, що надрукував “Чорну раду” по-нашому. Я її прочитав і в “Руській бесіді”, і там вона добра, але по-нашому лучче” [10, с. 145].

У “Чорній раді” та інших спробах змалювати національну старовину в художній прозі П. Куліш пішов дорогою вальтер-скоттівського відображення історії, а також художньо виразив й свої авторські філософсько-історичні погляди. Власне, П. Куліш створив свою модифікацію вальтер-скоттівського роману, яка проти творів шотландського романтика позначена більшою ідеологізацією та філософічністю і в якій стрижневим є не концентричний, а хронікальний тип сюжету [див.: 5, т. 2, с. 105].

Роман побудовано на зображенні перипетій, пов’язаних із відомою історичною подією – так званою Чорною радою, що відбулася в Ніжині 1663 р. Відомості про цю подію П. Куліш отримав із літописів Самовидця та Г. Граб’янки. У романі діють особи історичні (гетьмани Яким Сомко, Іван Брюховецький, ніжинський полковник Василь Золотаренко – Васюта Ніженський, генеральний писар Михайло Вуяхевич, який насправді був на боці Сомка, князь Гагін) та напіввигадані: Іван Шрам, прототипом якого став “паволоцький полковник, а потім священик Іван Попович (Попенко), хоча в Чорній раді брав участь не він, а його однофамілець, полковник чернігівський, учасник походів Богдана Хмельницького” [3, с. 305-306]; “Матвій Гвинтовка – насправді не магнат, а „холоп” із походження, полковник загонів “голоти” Брюховецького” [3, с. 305-306].

Дія роману відбувається у Паволочі, Хмарищі під Києвом, у самому Києві – “святому городі”, уподібненому до Єрусалима, релігійного центру й місця паломництва, по дорозі до Переяслава

(за Броварським бором і пісками), далі на Ніжинщині (Гвинтовчин хутір, хата матері Кирила Тура, урочище Романовський Кут) та в Борзні. Так П.Куліш поєднав рідну Сіверщину, де народився і зростав (у містечку Воронежі), де гостював у Білозерських (у Мотронівці, де й одружився), із Києвом, де жив наприкінці 30-х – частково у 40-х роках, і Правобережною Наддніпряниною, по якій мандрував у 40-х роках [див.: 5, т. 2, с. 109].

Як відомо, базою для його написання були фольклорні матеріали, архівні документи, літописи, але письменник творив роман передусім як художник, а не вчений-історик. Згідно з романтичними орієнтирами письменника, характерним стає тлумачення подій безпосередньо через портрети та вчинки їх учасників. Простежується процес створення романтизованого образу історії. “Чорна рада” – це Кулішеве розуміння української історії, його прогнози на перспективу. Іншими словами, в романі бачимо філософське осмислення вітчизняної історії, яка твориться українцями на власній землі.

Кожний людський образ “Чорної ради” – це цілий світ, проникнення до якого означає ще один крок до розуміння “української душі”. Репрезентативною та водночас оригінальною в цьому сенсі виступає постать Кирила Тура. Саме йому притаманні такі незбагненні риси етнонаціонального менталітету, як ірраціональні моменти психіки і поведінки, що становлять основу “бароковості” української людини.

Для творчого кредо П. Куліша романтичний ірраціоналізм виявляється у незвіданих законах серця. Саме такими рисами він наділяє героя роману “Чорна рада” Кирила Тура. Головною його характеристикою виступає надзвичайна, екстремальна емоційність. Кирило Тур – це вибух емоцій, він ніби нічого не помічає навколо себе, а бачить лише мету. Тут простежується типова риса, генетично притаманна менталітету українця, так звана інтровертність, відстороненість від світу, заглибленість у потаємну схованку своєї душі.

Особливу увагу письменник приділяє “голосу серця”, який є дуже важливим, адже саме він скеровує дії Кирила Тура. Цей голос, як пише П. Куліш, розуміють тварини, в ньому і глибина, і незбагненність. Автор ніби ставить собі за мету розібратися у вчинках свого героя, проте сам добровільно перед цим капітулює.

У “Чорній раді” дві сюжетні лінії – історична (хронікальний сюжет) і любовна (надбудова). Над хронікальним сюжетом автор зводить надбудову у вигляді концентричного (лінія Петра), творячи таким чином подобу вальтер-скоттівського роману [див.: 5, т. 2, с.107]. Твір починається і закінчується сценою на хуторі Хмарищі, який надає своєрідного обрамлення, сказати б, заокруглення розитковій романного дійства. Непримітна констатація спочатку про “криву доріжку”, на яку звернули два вершники (Шрам із сином): “Крива доріжка вела до Череваневого хутора, Хмарища” [3, с. 38], – наприкінці роману розкриває своє приховане символічне значення, виявляючи суть сюжетної лінії Петра: життєва “крива доріжка” привела “молодого козака” крізь політичну “заверюху” [3, с. 173] до його судженої, одруження й оселення на новому місці.

Водночас концентричний сюжет (Петра) залишається мовби в тіні хронікального (історичної канви). Унаслідок цього “Чорна рада” є оригінальним синтезом жанрових ознак художньо-історичної хроніки (послідовне зображення історичних подій) та вальтер-скоттівського роману, всупереч канонам якого вияскравлено осюжетнену історичну канву і натомість явно блідіше подано (редуковано) лінію вигаданої приватної особи [див.: 5, т. 2, с. 116].

Щоправда, за інтерпретацією Р. Багрії, Кулішів роман містить два полюси – негативний і позитивний: перший репрезентовано відцентровим образом Чорної ради, яка символізує анархію, хаос історії, зовнішній і внутрішній розлад і розбрат, а другий – доцентровим ідеалом Хмарища як утілення протиставленої історії приватної хутірної ідилії. “Шрамів сюжет” (заангажованість в історію та політику) веде до негативного полюса, а Петрів (надання переваги приватним, чисто людським стосункам, інтимним почуттям, особистому щастю) – до позитивного. Протиставлення цих двох глибокоантагоністичних символів “становить глибинний конфлікт роману на відзнаку від зовнішнього, історичного конфлікту” [1, с. 218].

Проте не можна погодитися, ніби П. Куліш однозначно стає на боці Петрового вибору, його вивищення приватних інтересів над громадськими, ідентифікується з його втечею від історії, визначає для себе пріоритет сімейних, хуторянських вартостей над громадськими. Хутірний

вибір в авторових очах – це частковий і тимчасовий вихід у несприятливих історичних обставинах. До того ж хутір в авторському висвітленні в романі є втіленням не лише суто особистих, а й національних цінностей. Символічний конфлікт між Чорною радою і Хмарищем (або громадським та особистим) не постає у романі центральним – це лише один із конфліктів, контрапунктів та відосереджень історичного конфлікту, власне, його нещасливого перебігу (до речі, конфлікт між історичним та приватним трапляється і в інших творах П.Куліша – “Михайло Чарнышенко”, “Настуся”, видозмінюючись у, сказати б, гендерний за своєю суттю конфлікт – між чоловічими й жіночими ідеалами та прагненнями) [див.: 5, т. 2, с. 117].

Роман “Чорна рада” став своєрідним центром усієї творчості П. Куліша, подальшим дороговказом на шляху до єдиної мети: зберегти національне обличчя українського народу, його мову й культуру, звичаї і традиції, закласти основи національно-самобутньої української літератури – і водночас європеїзувати українців.

П. Куліш належав до тих національних провідників, що їх програма і діяльність розраховані на далеку історичну перспективу і високу націє- та державотворчу мету, а не на поблажливе ставлення до національних вад і запобігання ласки в “етнографічної маси” [5, т. 1, с. 83].

Творчий набуток, уся діяльність П. Куліша мали очевидне національно-романтичне спрямування і були перейняті впливом пристрасної любові до своєї батьківщини. Водночас національний смисл діяльності письменника можна проілюструвати його фразою з передмови до “Книги о ділах народу українського і славного Війська козацького Запорозького” (1843): “Буде, буде час, коли імена великих наших лицарів знову підуть поміж народом, коли і найбагатші пани, зневаживши іноземну музику, стануть із захопленням слухати рокотання бандури, і ні одне серце в усій Україні не зостанеться спокійним при голосі віщого піснопівця, все оживе, все другорядне встряхнеться, відчує Україна свої моральні сили, і оновиться, як орел, юність її” [2, с. 28].

П. Куліш від народження успадкував моральну чистоту й мав дар сприймати істину правду просвітленим, мудрим серцем, а вихований в ідеальному дусі, набув відваги нести людям ту правду, незважаючи на її гіркоту й непопулярність. Він мав відвагу й сам бути непопулярним і звікував у духовному усамітненні все своє подвижницьке життя, але не відступився від правди. Переконавання, сприйняті чистим серцем і випробувані в горнилі правди, незломні ні для якої критики й не піддаються забуттю.

У розвитку української літератури значення і заслуги П. Куліша полягають у тому, що він побудував оригінальну концепцію духового розвитку нації. Відстоював культуротворчий, ненасильницький шлях боротьби за соціальний прогрес і національне визволення, власну державність. П. Куліш робив орієнтацію на вічні гуманістичні цінності, загальнолюдську мораль, християнське братолюбство, освіченість природну та освіченість штучну, вікові народні звичаї, традиції і моральні засади із науково-технічними здобутками цивілізації.

Кулішевим дороговказом залишалися потреба гармонізації відношень суспільства і природи, правдиве пізнання вітчизняної історії, європеїзація з неодмінним збереженням національної самобутності, національна консолідація, врахування інтересів усіх суспільних груп і професійних верств, неприйняття соціального та національного екстремізму, вбачання національного ідеалу в рівноправних і дружніх взаєминах із сусідніми та іншими народами [див.: 5, т. 2, с. 401].

Завдання сучасних літераторів, науковців, освітян і книговидавців – зробити все для того, щоб на творах П. Куліша виховувалися нові й нові покоління українців, гартуючи національний характер, пізнаючи власну історію, культуру, ментальність, задумуючись над проблемами і перспективами суспільно-політичного та культурного розвитку своєї Батьківщини, світової цивілізації, навчаючись плекати національну свідомість, самобутність і державність, загальнолюдські культурні цінності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрій Р. Шлях сера Вальтера Скотта на Україну: (“Тарас Бульба” М. Гоголя і “Чорна рада” П. Куліша в світлі історичної романістики В. Скотта) / Р. Багрій / Пер. з англ. – К.: Всесвіт, 1993. – 290 с.

2. Куліш П. Твори: у 2 т. – Т. 2.: Поєми. Драматичні твори / Пантелеймон Олександрович Куліш / Упоряд. і приміт. В. М. Івашкова – К.: Наукова думка, 1998. – 768 с.
3. Куліш П. Твори: у 2 т. – Т. 1.: Прозові твори. Поетичні твори. Переспіви та переклади / Пантелеймон Олександрович Куліш / Вступна стаття, упоряд. і приміт. Є.К.Нахліка. – К.: Наукова думка, 1998. – 752 с.
4. Куліш П. Хутірська філософія і віддалена од світу поезія / Пер. з рос. О. Шокала // Куліш П. Мое життя / П. Куліш. – К.: Український світ, 2005. – С. 139-381.
5. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: особистість, письменник, мислитель: Наукова монографія: у 2 т. / Є. Нахлік. – К.: Український письменник, 2007.
6. Петров В. Романи Куліша // Зайцев П. Перше кохання Шевченка. Петров В. Романи Куліша. Аліна й Костомаров / П. Зайцев, В. Петров. – К.: Україна, 1994. – 320 с.
7. Сініцина А. Історико-філософські ідеї українського романтизму (П. Куліш, М. Костомаров) / Алла Василівна Сініцина. – Львів: Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника, 2002. – 160 с.
8. Скрипник М. П. Куліш: шлях від романтизму до консерватизму – деградація чи еволюція? – Режим доступу: nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/totallogy/2006_15-16/skripn.htm.
9. Франко І. Збір. тв.: у 50 т. – Т. 41: Літературно-критичні праці (1890-1910) / І. Франко / За ред. П. Й. Колесника. – К.: Наукова думка, 1984. – 684 с.
10. Лист до П. О. Куліша від 4-5 грудня 1857 р. / Листи. Дарчі та власницькі написи. Документи, складені Т. Шевченком або за його участю // Шевченко Т. Збір. тв.: у 6 т. – Т. 6. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 145.
11. Щурат В. Філософічна основа творчості Куліша / В. Щурат. – Львів, 1922. – 157 с.

УДК 821.161.2:82-92.001.1

КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ В ПУБЛІЦИСТИЦІ Д. ПАВЛИЧКА

Стадніченко О. О., к. філол. н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглядається висвітлення проблем формування української нації та національної ідеї у публіцистиці Д. Павличка. Автор акцентує увагу на особливостях публіцистики Д. Павличка, присвячених окресленим проблемам, називає чинники, які Д. Павличко вважає необхідними для формування української нації та її подальшої консолідації.

Ключові слова: публіцистика, нація, національна ідея, концепція, національна свідомість.

Стадніченко О. А. КОНЦЕПЦИЯ ФОРМИРОВАНИЯ УКРАИНСКОЙ НАЦИИ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. ПАВЛИЧКО / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматривается освещение проблем формирования украинской нации и национальной идеи в публицистике Д. Павличко. Автор акцентирует внимание на особенностях публицистики Д. Павличко, посвященных определенным проблемам, называет факторы, которые Д. Павличко считает необходимыми для формирования украинской нации и ее последующей консолидации.

Ключевые слова: публицистика, нация, национальная идея, концепция, национальное сознание.

Stadnichenko O. THE KONCEPTION OF FORMING OF UKRAINIAN NATION IN D. PAVLYCHKO'S PUBLICISM / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article highlighting of problems of forming of Ukrainian nation and national idea in D. Pavlychko's publicism is examined. The authors accent attention at the features of is devoted to the investigation of problems of D. Pavlychko's publicism that are dedicated problems, mention conditions, that D. Pavlychko considers necessary for the forming of Ukrainian nation and its further consolidation.

Key words: publicism, nation, national idea, conception, national consciousness.